

‘Naar de stembus met gevaar voor eigen leven’

Zodra je in Nederland achttien jaar bent, mag je stemmen. Dat is lang niet altijd zo geweest, want pas in 1919 besliste de

5

Tweede Kamer dat alle Nederlandse mannen en vrouwen vanaf 25 jaar mochten stemmen. Tegenwoordig maakt lang niet elke Nederlander

10

gebruik van zijn of haar stemrecht, vooral jongeren stemmen vaak niet. Dat is jammer, want in veel landen mogen of kunnen ze niet eens stemmen en zouden ze graag met ons willen ruilen. Nederlandse veteranen weten hoe belangrijk het is om te mogen stemmen. Zij hebben met eigen ogen gezien dat mogen stemmen geen vanzelfsprekendheid is.

Foto: Nationaal Instituut voor Militaire Historie

Nederlandse militairen in Cambodja in 1993

15 100 jaar algemeen kiesrecht

Tot 1917 mochten in Nederland alleen bemiddelde en hoogopgeleide mannen stemmen. In 1917 kregen alle mannen vanaf 25 jaar kiesrecht en kregen vrouwen bovendien het recht om zich verkiesbaar te stellen. Deze grondwetsherziening van 1917 was een cruciaal moment in onze parlementaire geschiedenis. In 1919 volgde een nog grotere uitbreiding van het aantal kiezers: toen kregen ook vrouwen stemrecht. Ook de leeftijd om te mogen stemmen is in de afgelopen eeuw gewijzigd. In 1919 lag de stemgerechtigde leeftijd op 25 jaar, in 1946 werd dat 23 jaar, in 1965 werd de leeftijd verder verlaagd naar 21 jaar en vanaf 1972 mogen jongeren vanaf 18 jaar naar de stembus.

20

Jongeren stemmen weinig

Vanaf 1972 mogen jongeren dus vanaf 18 jaar stemmen. Je zou verwachten dat Nederlandse jongeren maar wat graag gaan stemmen wanneer zij 18 jaar geworden zijn. Het tegendeel is echter waar. Cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laten namelijk zien dat Nederlandse jongeren juist maar heel weinig gaan stemmen. Bij jongeren in de categorieën 18-25 en 25-35 jaar is al enkele verkiezingen op rij de opkomst laag, vergeleken met andere leeftijdscategorieën. Als redenen hiervoor geven veel jongeren aan dat zij de politiek maar ingewikkeld vinden (31 procent) en dat zij zich niet begrepen voelen door de politiek (46 procent). Ook denken ze dat politici niets geven om hun mening (66 procent). Daarnaast blijkt uit het onderzoek van het CBS dat jongeren door het enorme informatieaanbod door de bomen het bos niet meer zien. Tot slot denken veel jongeren dat hun stem eigenlijk geen invloed heeft op de politiek. En dat terwijl er in totaal ongeveer 2 miljoen jongeren tot 25 jaar zijn die mogen stemmen. Kun je nagaan wat die jongeren samen zouden kunnen bereiken!

25

30

35 Nederlandse militaire ondersteuning bij buitenlandse verkiezingen

In Nederland mag dus iedereen vanaf 18 jaar stemmen. In veel landen in de wereld is dit echter helaas lang niet zo vanzelfsprekend. Deze landen hebben vaak te maken met jarenlange politieke onrust, (burger)oorlogen en onderdrukking. Nederlandse militairen worden al decennia lang uitgezonden naar dit soort gebieden om te ondersteunen bij het (weder)opbouwen van een parlementaire democratie. Veteranen die in dit soort gebieden hebben gediend, hebben gezien wat het met de persoonlijke vrijheid van een mens doet als die wordt onderdrukt. De situatie in bijvoorbeeld Cambodja en Angola laat zien hoe Nederlandse militairen dit proces in goede banen leidden.

40

Angst voor aanslagen in Cambodja

In Cambodja werden in mei 1993 voor het eerst sinds lange tijd weer verkiezingen gehouden.

- 45 Nederlandse militairen hielpen destijds de verkiezingen voor te bereiden en te zorgen dat alles zonder problemen verliep, maar dat ging lang niet altijd zonder slag of stoot. Veteraan Wim vertelt hierover: 'De verschillende locaties van de stembureaus moesten bijvoorbeeld zo goed mogelijk geheim worden gehouden, zeker voor de Rode Khmer (een van de strijdende partijen, red.), die soms bomaanslagen pleegde op een stemlocatie.' Veteraan Willem: 'Toen de verkiezingen naderden, werd het gevaarlijker en
- 50 daarmee spannender in Cambodja. Eerst konden we nog zonder kogelvriest van het kamp af, maar rond de verkiezingen moesten we in vol ornaat (kogelvrij vest, helm, wapen) naar buiten. Mensen gingen naar de stembus met gevaar voor eigen leven.' Uiteindelijk waren de verkiezingen in Cambodja een succes, mede dankzij de Nederlandse militairen.

Feestelijke verkiezingen in Angola

- 55 Veteraan John Janssen was begin jaren negentig op missie in Angola. Na een jarenlange burgeroorlog mochten de Angolezen voor het eerst weer gaan stemmen en de stemming onder de bevolking was hoopvol. 'Het regeringsleger en het rebellenleger hadden afgesproken om de wapens neer te leggen,' vertelt de veteraan. 'Ook zouden er verkiezingen komen voor parlement en president. VN-waarnemers die werden ingevlogen moesten wij beveiligen en begeleiden, zodat ze konden controleren of de
- 60 registratie van kiezers goed en eerlijk verliep. Dat was lastig, want met ruim twintig militairen, twee helikopters en een paar terreinwagens moesten wij toezien op een gebied acht keer groter dan Nederland. Daar kwam bij dat het land vol lag met mijnen en de wegen kapot waren. Verplaatsen was dus lastig en risicovol.' De twee dagen dat de stembussen geopend waren, waren voor Janssen en zijn
- 65 toenmalige collega's het hoogtepunt van de missie. 'Het was zo feestelijk, ook vanwege de hoge opkomst. Van de vijf miljoen kiezers die waren geregistreerd kwam maar liefst 92% opdagen. Je voelde aan alles dat mensen nieuwe hoop kregen. Dat wij daar met zijn allen voor hebben gezorgd, dat is echt een enorme prestatie geweest.'

Vier je stem!

- 70 De verhalen van de veteranen in Cambodja en Angola laten zien dat wij in Nederland blij mogen zijn dat we mogen stemmen. Heel wat mensen elders in de wereld gaan met gevaar voor eigen leven tóch naar de stembus. Zij zouden maar wat graag met ons ruilen. Daarom vieren we in 2019 100 jaar kiesrecht.

Bron: www.tweedekamer.nl, www.ikviermijnstem.nl, www.nos.nl, www.veteraneninstituut.nl.